

Victimele violenței sexuale au dreptul la demnitate și anonimat! Violența sexuală nu e subiect de rating iar divulgarea identității victimelor e un abuz!

Cerem producătorilor mass-media să amendeze etica profesională astfel încât identitatea victimelor violenței sexuale să rămână anonimă iar suferința lor să nu mai fie subiect de show mediatic!

Cerem autorităților de reglementare media să monitorizeze și să sancționeze cu promptitudine modul în care sunt prezentate victimele infracțiunilor de natură sexuală. Violența sexuală nu e subiect de rating iar divulgarea identității victimelor e un abuz!

Care este problema?

Media românească abundă în cazuri de violență sexuală redată trunchiat, fără empatie, neprofesionist și cu tentă senzaționalistă. Cazurile de violență sexuală sunt prezente în jurnale de știri, în cotidiene, în zona showurile de televiziune tip divertisment. Pe toate aceste canale pot fi sesizate următoarele probleme:

- Cazurile de violență sexuală nu sunt prezentate pentru informarea și educarea publicului ci pentru latura de senzațional și divertisment.
- În știri, emisiuni, reportaje care tratează cazuri de violență sexuală se perpetuează **mituri** (idei false și prejudecăți) despre viol, violatori și victime ale violului. Astfel violurile se întâmplă "noaptea" și pe "alei lăturalnice", violatorii sunt niște monștrii ce nu se aseamănă cu bărbații obișnuiți. Perpetuarea acestor mituri face dificilă schimbarea opiniei publice și promovarea unor politici publice de prevenire, sprijin real pentru victime și de sancționare a agresorilor.
- Modul în care se raportează cazul este neprofesionist, fără a se lua în considerare drepturile victimei și fără a exercita simpatie față de suferința acesteia – sunt evidențiate detalii neobișnuite astfel încât de multe ori materialele de presă deși ar trebui să urmărească redarea unei situații credibile dau naștere la senzațional.

- Sunt divulgate date de identificare ale victimelor agresiunilor sexuale, fotografiile și chiar imagini cu fețele victimelor, inclusiv date personale ale minorilor victime ale violenței sexuale (nume, liceu, domiciliu). Aceste informații sunt obținute și difuzate de cele fără acordul victimelor iar expunerea mediatică sporește gradul de vulnerabilitate al acestora și le periclitează siguranța.
- Se emit judecăți cu privire la credibilitatea victimei. Se pune sub semnul întrebării abuzul suferit de o victimă sub falsul pretext al dezbaterii. Astfel de comentarii apar în special în cazuri în care sunt implicate persoane publice, vedete media, politicieni ori angajați ai unor instituții publice. Decredibilizarea victimelor are efecte de natura psihologică/subiectivă asupra victimelor dar pot avea și efecte juridice prin compromiterea unor probe.
- Prezentarea cazurilor se face de multe ori în mod stereotip ceea ce întărește mituri legate de vinovăția victimei (victima purta ceva provocator sau avea un comportament provocator, a consumat băuturi alcoolice ori avea o reputație proastă în comunitate) și nevinovăția agresorului (pur și simplu a răspuns unei invitații subînțelese, consumase alcool, ori nu s-a putut stăpâni).
- Lipsa probelor fizice (și mai ales absența traumatismelor) este interpretată spre decredibilizarea victimei și a mărturiei acesteia.
- Tonul acuzator
- Violul persoanelor de vârstă a treia este adeseori ridiculizat diminuându-se gravitatea faptelor și lipsindu-le de demnitate pe victimele unor infracțiuni grave.
- Formarea specialiștilor din instituțiile responsabile de intervenție pentru a descuraja atitudinile de blamare a victimei și re-victimizarea în cazurile de violență sexuală.

Prezentarea greșită, trunchiată sau cu divulgarea identității victimelor violenței sexuale încalcă drepturile femeilor înțelese ca drepturi ale omului, conduce la perpetuarea stereotipurilor și prejudecăților despre cele care trec prin această traumă și la creșterea fenomenului în societate și considerăm că reprezintă o formă de discriminare pe criteriul de sex. În prezentarea violenței sexuale în mass-media, personalul media trebuie să țină cont de respectarea drepturilor femeilor care suferă acest tip de agresiune, să le ofere voce și să prezinte corect, din punctul acestora de vedere, ca persoane direct implicate și afectate. Prin prezentarea senzationalistă, sau tabloidizată a violenței sexuale, mass-media încalca de multe ori prevederile legale în vigoare privind protejarea identității victimelor, le vulnerabilizează atât din punct de vedere emoțional cât și din punct de vedere al măsurilor de siguranță.

Mass-media românească este slab reglementată în ceea ce privește modul de prezentare al violenței sexuale. Din punct de vedere legal victimele violenței sexuale au puține pârghii pentru a-și proteja identitatea mai ales în condițiile în care atunci când au loc abuzuri din partea ziariștilor sau a publicațiilor (mai ales a publicațiilor online) victimele fie nu au căile legale pentru a acționa fie soluțiile legale sunt costisitoare.

Ce obligații au autoritățile publice?

În conformitate cu Legea 202 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați informația prezentată în mass-media trebuie să respecte principiul non-discriminării conform Articolului 20 (paragraf 2):

Informațiile distribuite prin mass-media vor respecta egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați și nu vor conține, promova sau provoca nicio formă de discriminare bazată pe criteriul de sex.

Considerăm că reprezentarea truchiată, tabloidizată a violenței sexuale precum și expunerea oricăror detalii privind identitatea victimei (nume, varsta, adresă, circumstanțe specifice dar inclusive a unor informații și imagini blurate cu victima, locuința, locul de muncă sau școala acesteia) nu respectă principiul egalității de șanse și constituie fapte de discriminare pe criteriul de sex. Amintim că principiul egalității de șanse prevede și protecția față de forme de violență de gen.

În conformitate cu prevederile Deciziei Nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual, Titlul III **Protecția demnității umane și a dreptului la propria imagine** difuzorii mass-media au următoarele obligații față de respectarea demnității și siguranței victimelor conform Articolului 44 (paragraf 2):

- (1) *Furnizorii de servicii media audiovizuale nu pot difuza imagini ale persoanei aflate în situația de victimă, fără acordul acesteia;*
- (2) *Nu poate fi dezvăluită în niciun mod identitatea persoanelor care sunt victime ale infracțiunilor privitoare la viața sexuală; se exceptează situațiile în care victimele și-au dat acordul scris, sub condiția respectării limitelor de identificare stabilite prin acord.*

De asemenea CNA, ca autoritate de reglementare a conținutului audio-vizual are obligația de a monitoriza activitatea mass-media și de a sancționa abaterile descrise în **Codul de Reglementare**. Apreciem că până la acest moment soluțiile oferite de CNA la sesizările referitoare la conținutul unor emisiuni ce prezentau în mod ne-etic cazuri de violență sexuală nu fac apel la paragrafele ce protejează explicit demnitatea și siguranța victimelor violenței sexuale. Astfel de sesizări sunt analizate exclusiv din prisma protecției minorului. Atunci când emisiunile sunt sancționate radiodifuzorii sunt trași la răspundere pentru nerespectarea unui interval orar sau nefolosirea adecvată a codării conținutului evaluandu-se astfel numai un risc legat de dezvoltarea fizică, mentală sau morală a minorilor. CNA nu ia în calcul în deciziile sale referitoare la expunerea unor victime ale violenței sexuale nici articolul 44 referitor la protejarea identității victimelor violenței sexuale din Deciziei Nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual și nici principiul mai larg al non-discriminării și promovării egalității de gen.

Recomandări ale rețelei Rupem tăcerea despre violența sexuală

- Considerăm că este necesară introducerea unor noi prevederi specifice legate de **protejarea dreptului la demnitate al femeilor** în codul de reglementare al conținutului audiovizual al CNA.
- Considerăm că CNA trebuie să răspundă cu fermitate atunci când identitatea unor victime ale violenței sexuale este făcută publică de radio-difuzori. **CNA trebuie să monitorizeze astfel de apariții și să se autosesizeze pentru sancționarea unor prezentări nedemne tabloidizante a cazurilor de violență sexuală.**
- Considerăm că protejarea surselor jurnalistice este un element fundamental pentru o presă liberă și democratică. Cu toate acestea am dori ca în cazurile de violență sexuală protejarea surselor jurnalistice să fie strict legată de protejarea identității victimelor. **Protecția surselor jurnalistice nu trebuie să ascundă abuzuri precum divulgarea datelor persoanele ale victimelor or elemente din anchete penale în curs care să ducă spre identificarea victimelor.**
- Considerăm că este nevoie de mai multă etică profesională în abordarea cazurilor de violență sexuală. **Este necesară introducerea unor norme profesionale clare în ceea ce privește modul de lucru cu victimele violenței sexuale precum și stabilirea unor mecanisme interne profesionale privind sancționarea derapajelor.** Eliminarea miturilor privind violența sexuală și eliminarea unei abordări ce debilitază victimele este de asemenea o prioritate.
- Considerăm că educația viitorilor jurnaliști trebuie să cuprindă elemente de etică profesională privind interviuarea victimelor violenței sexuale și producția de materiale media despre astfel de cazuri. **Reflectarea violenței sexuale trebuie să urmărească atât respectul pentru supraviețuitoare cât și să ofere încredere altor persoane să reclame fapte de abuz.**
- Considerăm că experiența unor organizații neguvernamentale care lucrează cu supraviețuitoare ale violenței sexuale este foarte importantă pentru schimbarea atitudinilor publice legate de fenomen. **Mass-media are datoria să reflecte punctele de vedere ale organizațiilor pentru drepturile femeilor sau care oferă servicii pentru victime ale violenței împotriva femeilor.**

Rețeaua informală Rupem tăcerea despre violența sexuală este formată din următoarele organizații care promovează egalitatea de gen și acționează împotriva violenței asupra femeilor: Asociația Transcena, Institutul Est European pentru Sănătatea Reproducerii, Asociația Front, Centrul Parteneriat pentru Egalitate (CPE), Asociația E-Romnja, Asociația Filia, Asociația Artemis, coordonator Asociația A.L.E.G, colaborator Fundația Sensiblu.